

Sygn. akt I CSKP 49/21

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z wniosku Przedsiębiorstwa Handlowego V. sp. z o.o. w T.
przy uczestnictwie A. R.
o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 12 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 26 lipca 2018 r., sygn. akt XXIII Ga (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie w punktach I i III i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Przedsiębiorstwo Handlowe V. sp. z o.o. z siedzibą w T. wniosła o orzeczenie wobec A. R., będącego prezesem zarządu S. sp. z o.o. w P., zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu na okres dziesięciu lat na podstawie art. 373 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo

upadłościowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.; dalej: „pr. up.”). Wskazała w szczególności, że S. sp. z o.o. w P. nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań wobec wnioskodawczyni i innych wierzycieli.

Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 17 listopada 2016 r. orzekł pozbawienie uczestnika na okres 3 lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia, oddalił wniosek w pozostałym zakresie oraz określił, iż koszty postępowania ponosi w całości uczestnik, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w W.. Ustalił, że uczestnik jest prezesem zarządu S. sp. z o.o. z siedzibą w P. od dnia 27 kwietnia 2015 r. Na dzień sporządzenia wniosku spółka miała zaległości wobec wielu wierzycieli, w tym podmiotów publicznych, osób prawnych oraz osób fizycznych.

Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że mimo, iż obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powstał przed dniem objęcia funkcji prezesa zarządu przez uczestnika, z uwagi na niezłożenie tego wniosku obowiązek ten był aktualny i ciążył na uczestniku jako kolejnym prezesie zarządu, który wiedział o nieuregulowanych wymagalnych długach. Przyjął, że uczestnik ponosi winę za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. W zachowaniu uczestnika dopatrywał się znamion niedbalstwa polegających na niedołożeniu należytej staranności.

Uczestnik wniósł apelację od postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 26 lipca 2018 r. zmienił zaskarżone postanowienie w punktach 1 i 3 oraz oddalił wniosek, odrzucił apelację w pozostałym zakresie i zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 100 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. Podzielił dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne. Nie zgodził się jednak z oceną w zakresie wystąpienia przesłanek uzasadniających orzeczenie zakazu prowadzenia

działalności gospodarczej przez uczestnika. Podkreślił, że Sąd Rejonowy nie dokonał oceny wszystkich niezbędnych przesłanek ustawowych, pozwalających przesądzić o zasadności orzeczenia zakazu w pełnym zakresie. Zaznaczył, że nie można uznać za wystarczające stwierdzenie Sądu Rejonowego, iż w niniejszej sprawie wystąpiły skutki zaniechań uczestnika w postaci pokrzywdzenia wierzycieli. Stwierdził, że niezbędne było wskazanie tych skutków (w tym również obniżenia wartości przedsiębiorstwa) przez wymierne i konkretne wartości, czyli kwotowo bądź procentowo. Spostrzegł, że konieczne było również wskazanie związku przyczynowego pomiędzy zawinionym niezłożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości przez uczestnika a obniżeniem wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa uczestnika i rozmiarem pokrzywdzenia wierzycieli (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., IV CSK 379/08). Przyjął, że zwyczajowo na okoliczność obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli należałoby skorzystać z dowodu z opinii biegłego, jednakże Sąd Rejonowy nie miał obowiązku dopuszczenia w niniejszej sprawie dowodów z urzędu. Wyjaśnił, że wnioskodawca powinien udowodnić przesłanki uzasadniające orzeczenie rozważanego zakazu, jednak obowiązkowi temu nie sprostął. Nadmienił, że Sąd Rejonowy zaniechał wskazania konkretnej daty powstania niewypłacalności spółki, w której uczestnik pełnił funkcję członka zarządu. Zwrócił także uwagę na niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, z jakich przyczyn orzeczono wobec uczestnika zakaz prowadzenia działalności gospodarczej i pełnienia funkcji na okres trzech lat w sytuacji, gdy aktualnie najniższy wymiar zakazu wynosi rok (art. 373 ust. 1 pr. up.).

Wnioskodawczyni wniosła skargę kasacyjną, zaskarżając postanowienie Sądu Okręgowego w części dotyczącej punktów I i III oraz zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 373 ust. 2 pr. up. przez błędną wykładnię, zgodnie z którą przepis ten wymaga, aby w sposób procentowy lub kwotowy określić obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego oraz procentowe lub kwotowe wyliczenie rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli, podczas gdy z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że jedną z przesłanek koniecznych do orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej jest sam

fakt obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa upadłego oraz pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 373 ust. 2 pr. up. jest trafny. Trzeba zgodzić się ze skarżącą, że przepis ten nie wymaga procentowego lub kwotowego określenia obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa lub rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli. W szczególności nie wynika to z orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego wykładni art. 373 ust. 2 pr. up. (zob. zwłaszcza postanowienie z dnia 30 czerwca 2020 r., III CZP 61/19, Biuletyn SN - IC 2020, nr 7-8 oraz powołane tam orzecznictwo). Należy ponadto podkreślić, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu tego postanowienia sformułował liczne zastrzeżenia dotyczące niewykazania przez Sąd Rejonowy przesłanek orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej określonych w art. 373 ust. 1 i 2 pr. up. Sąd Okręgowy sformułował ponadto zastrzeżenia dotyczące niewykazania wspomnianych przesłanek przez wnioskodawczynię stosownie do obciążającego ją ciężaru dowodu (art. 6 k.c.). Mogłoby się zatem wydawać, że w tej sytuacji Sąd Okręgowy powinien był wydać raczej rozstrzygnięcie kasatoryjne niż reformatoryjne. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej zakwestionowano stanowisko Sądu Okręgowego dotyczące niespełnienia w niniejszej sprawie przesłanek orzeczenia zakazu określonych w art. 373 ust. 1 i 2 pr. up. Kwestia ta będzie wymagała wyjaśnienia przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw